

vergadering **C77**
zittingsjaar 2021-2022

Woordelijk Verslag

Commissievergadering

Commissie voor Landbouw, Visserij en Plattelandsbeleid

van 1 december 2021

(Wegens de coronamaatregelen werd deze vergadering via videoconferentie georganiseerd.)

**Vlaams
Parlement**

INHOUD

VRAAG OM UITLEG van Cathy Coudyser aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over beperkende maatregelen voor visserij in het kader van Europese natuurdoelstellingen en het advies van de Strategische Adviesraad voor Landbouw en Visserij daarover – 746 (2021-2022)	3
VRAAG OM UITLEG van Chris Steenwegen aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de impact van de voorgestelde PAS-regeling op de landbouwsector – 402 (2021-2022)	6
VRAAG OM UITLEG van Chris Steenwegen aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over het Vlaamse strategische plan ter invulling van het gemeenschappelijk landbouwbeleid – 739 (2021-2022)	11
VRAAG OM UITLEG van Arnout Coel aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de oproep van het brede middenveld om met onmiddellijke ingang alle mogelijkheden voor zonevreemde functies in het agrarisch gebied te schrappen – 754 (2021-2022)	13
VRAAG OM UITLEG van Ludwig Vandenhove aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over alternatieve teelten – 757 (2021-2022)	17

**VRAAG OM UITLEG van Cathy Coudyser aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over beperkende maatregelen voor visserij in het kader van Europese natuurdoelstellingen en het advies van de Strategische Adviesraad voor Landbouw en Visserij daarover
– 746 (2021-2022)**

Voorzitter: de heer Bart Dochy

De voorzitter: Mevrouw Coudyser heeft het woord

Cathy Coudyser (N-VA): Minister, om de Europese natuurinstandhoudingsdoelstellingen te bereiken en onze bodemintegriteit te beschermen zullen we ook in het Belgische deel van de Noordzee zones moeten aanduiden waar visserijbeperkende maatregelen zullen gelden. Er zal dus de facto een verbod op bodemberoerende visserijactiviteiten gelden. In het huidige Marien Ruimtelijk Plan zijn er reeds drie zoekzones aangeduid waarbinnen er concrete deelgebieden zullen moeten worden gekozen.

De dienst Marien Milieu van de FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu – het federale niveau dus – houdt de pen vast en stemt hierover uiteraard af met het Vlaamse Gewest.

De Strategische Adviesraad voor Landbouw en Visserij (SALV) heeft daarover op 29 oktober een advies gegeven en een aantal bezorgdheden geuit. In de drie zoekzones die nu aangeduid zijn in het Marien Ruimtelijk Plan en het voorkeurscenario dat daarin vervat is, zullen er in een stuk van de driemijlszone visserijbeperkende maatregelen worden uitgevaardigd, waardoor er de facto een verbod op bodemberoerende visserijactiviteiten zal gelden. Dat zal een impact hebben op de Vlaamse kustvisserij en die zelfs in het gedrang brengen.

De SALV dringt erop aan om drie dingen te doen en hoopt op een bijsturing. Indien de afbakening van de gebieden tot bescherming van de bodemintegriteit de verplaatsing van andere activiteiten vergt los van de visserij zoals energiewinning op zee en maricultuur, worden die activiteiten bij voorkeur dan niet ingepland binnen de driemijlszone. De SALV vraagt in de eerste plaats om de driemijlszones maximaal te vrijwaren voor de Vlaamse kustvisserij. Ten slotte vraagt de SALV om ervoor te zorgen dat de vissersvaartuigen de zones met visserijmaatregelen mogen blijven doorkruisen en dus niet te zorgen voor omleidingen van vaarroutes.

Minister, wat is de rol van het Vlaamse Gewest in deze procedure? Is de inbreng vanuit Vlaanderen veeleer adviserend dan wel mede beslissend? Welke standpunten heeft het Vlaamse Gewest op heden in deze procedure ingenomen? Hoe kijkt u naar het advies van de SALV? Deelt u de bezorgdheden en de vragen van de SALV om de Vlaamse kustvisserij te behoeden? In welke mate kunt u met die bezorgdheden aan de slag en kunt u ze meenemen in een verdere afstemming met de federale overheid? Hebt u al de mogelijkheid gehad om dit aan te kaarten en zo ja, wat was de reactie van de federale overheid daarop?

Minister, in dit kader worden er beperkende maatregelen voorbereid voor andere sectoren... *(onverstaanbaar)*

Ik ben dan ook geïnteresseerd in sectoren zoals aquacultuur. Zijn er daar gevolgen en zullen we daar in de toekomst verder rekening mee moeten houden?

De voorzitter: Mevrouw Coudyser, op het einde van uw vraag om uitleg viel u even weg. Ik neem aan dat het te maken heeft met uw richting ten aanzien van de microfoon. Misschien kunt u daar straks even aandacht aan besteden.

Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Collega Coudyser, de Vlaamse overheid neemt op dit ogenblik een adviserende en een faciliterende rol op om de bezorgdheden en de belangen van de verschillende Vlaamse stakeholders op te lijsten en kenbaar te maken bij onze federale vrienden. Binnen de taskforce van het convenant werd vorige vrijdag 26 november een overleg georganiseerd.

De federale overheid heeft hier een bijgewerkt voorstel gelanceerd aan de verschillende leden van de taskforce. Ze hebben dat voorstel dan aangevuld met een vertegenwoordiger van stad Nieuwpoort en de Vlaamse Visveiling. Dat was al het derde overlegmoment met de federale overheid en de stakeholders, waarbij wij als Vlaamse overheid faciliterend optreden.

Het vastleggen van visserijbeperkende maatregelen in bepaalde zones moet uiteindelijk ook voorgelegd worden aan de Europese Commissie. Dat voorstel wordt besproken binnen de Scheveningen Groep. Binnen die groep gaan verschillende lidstaten een beslissende stem hebben. Voor België valt deze bevoegdheid onder mijn administratie, het Departement Landbouw en Visserij.

Dat departement heeft op 21 september een schrijven gericht aan de dienst Marien Milieu van de FOD Leefmilieu waarin ze onder meer volgende elementen aanhalen: ten eerste, de vraag tot het verminderen van de impact op de kustvisserij en de garnaalvisserij. Ten tweede is er de vaststelling dat de totale oppervlakte waar visserij wordt uitgesloten veel groter is dan 285 vierkante kilometer. Dat komt door de zones die omwille van andere doeleinden al uitgesloten zijn voor visserij. Ten derde is er ook nood aan flankerende maatregelen en een vraag tot graduele invoering.

Die vragen en standpunten zijn herhaald en toegelicht in het overleg van afgelopen vrijdag. Daar is nogmaals gepleit voor een doorgedreven overleg met de betrokken kustvissers en hun vertegenwoordigers om oplossingen te zoeken voor een aantal knelpunten.

De specifieke zones voor aquacultuur en energieproductie liggen vast in het Marien Ruimtelijk Plan 2020-2026. Die sectoren ondervinden geen nadeel van visserijbeperkende maatregelen in de vastgelegde zoekzones. Hierdoor zijn er eigenlijk voor die sectoren momenteel geen acties nodig.

Ik deel de bezorgdheden die in het advies van de SALV zijn opgenomen, in het bijzonder met betrekking tot het zoveel mogelijk vrijwaren van de driemijlszone van visserijbeperkende maatregelen en het behoud van een mogelijke doorvaart voor vissersvaartuigen in de zones met visserijbeperkende maatregelen.

Ten slotte, voor uw vijfde vraag: bij het bepalen van de zones voor bescherming van de bodemintegriteit, is er op dit ogenblik niets bekend rond beperkende maatregelen voor andere sectoren zoals de aquacultuur.

Collega's, dit is een voorlopige stand van zaken, die dus nog verder aangevuld moet worden.

De voorzitter: Mevrouw Coudyser heeft het woord.

Cathy Coudyser (N-VA): Dank u wel, minister. Ik begrijp dat in elk geval twee van de drie vragen van de SALV u nauw aan het hart liggen en dat we zo maximaal mogelijk de kustvisserij moeten vrijwaren, en dat we ook moeten zorgen dat er geen overschrijdingen zijn van de vaarroutes. Er wordt, op de verschillende plaatsen waar het nodig is, overleg over gepleegd. Het wordt aangegeven aan het federale niveau en er wordt ook gevraagd om zoveel mogelijk te overleggen met

onder andere de kustvisserijsector. ... (*onverstaanbaar*)... dat iedereen die daar aan tafel zit voldoende expertise en ervaring heeft om effectief een aantal zaken te kunnen bespreken en voor te leggen.

Ik heb nog twee vragen.

Tegen uiterlijk wanneer is het voorzien om die vereiste 'joint recommendation' afgerond te hebben? Is er een wettelijk voorgeschreven einddatum? Zo lang daar geen compromis of geen definitieve afspraken rond zijn, kan er verder onderhandeld worden.

Als ik het goed begrepen heb, wordt het besproken in de Scheveningen Groep, waarbij Vlaanderen de beslissende bevoegdheid heeft. Begrijp ik dat goed? Of kan ik vragen of die Scheveningen Groep dan ook al overleg gehad heeft met de Europese Commissie zelf? En hoe reageert de Europese Commissie dan op de aandachtspunten die we nu naar voren schuiven?

De voorzitter: De heer Tommelein heeft het woord.

Bart Tommelein (Open Vld): Goedemorgen allemaal, vanuit de stad aan zee waar vis uiteraard heel belangrijk is, net als in uw mooie gemeente, nietwaar mevrouw Coudyser?

Ik wil me aansluiten bij de tussenkomst van collega Coudyser, omdat het SALV-advies dat op 29 oktober werd uitgebracht inderdaad enkele interessante aandachtspunten bevat, die het verdienen om ingebracht te worden in besprekingen tussen enerzijds het Vlaamse Gewest en anderzijds de dienst Marien Milieu van de FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu, die hier de pen vasthoudt. Het advies stelt concreet voor om de driemijlszone maximaal te vrijwaren van visserijbepalende maatregelen zonder de primaire focus op het bereiken van de doelstellingen voor bodemintegriteit en natuurherstel uit het oog te verliezen. Tevens wordt gepleit voor een permanente corridor voor de kust van Nieuwpoort, die kustvissersvaartuigen toelaat al vissend tussen de Oost- en Westkust te bewegen.

Een andere opvallende aanbeveling is die voor het behoud van de mogelijkheid tot doorvaart voor vissersvaartuigen binnen de zones met visserijmaatregelen. Ik zou hierop willen focussen, minister, omdat dit belangrijk is voor onze visserij. We weten dat de Noordzee ter hoogte van onze kust eigenlijk is zoals Vlaanderen zelf: klein, druk bevraagd vanuit verschillende hoeken en met een intens druk verkeer. Dat zorgt ervoor dat het marien plan een moeilijke evenwichtsoefening is. Ik wil dan ook pleiten voor een zeer goed overleg met de bevoegde federale overheid.

Bijzondere aandacht hier verdient ook de aquacultuur. We hebben in dit parlement, samen met collega Coudyser, collega Dochy en anderen, een resolutie goedgekeurd die in grote mate de ambitie uitsprak om die offshore aquacultuur – of marecultuur – kansen te geven. Ik vraag me dan ook af, minister, hoe de ambities inzake offshore aquacultuur of marecultuur zich verhouden tot dit SALV-advies. Hoe komt het in feite dat een advies over duurzame kustvisserij geen enkele, maar dan ook geen enkele, uitspraak doet over de ontwikkeling van deze toch wel belangrijke aquacultuursector?

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Dank u wel, collega's, voor de vragen. Collega Coudyser, het overleg met de Scheveningen Groep zal eerst informeel opgestart worden vooraleer met de formele procedure met Europa te starten.

Collega Tommelein, er zal door mijn diensten en de Rederscentrale sowieso met de kustvisseren bekeken worden hoe breed een corridor minstens moet zijn om vissen zonder netten op te halen in die driemijszone en een doortocht te hebben van de Westkust naar de Oostkust. Dat is een heel belangrijke opmerking. Dit zal ook besproken worden met de federale collega's. Wat uw opmerking over aquacultuur betreft: men meldt mij dat het gaat om visserijbeperkende maatregelen die de voor aquacultuur voorbehouden zones niet treffen. Dat is de reden waarom men er niets over zegt. Maar ik neem dit mee en zal dit later bespreken.

De voorzitter: Mevrouw Coudyser heeft het woord.

Cathy Coudyser (N-VA): Ik denk dat we allemaal de kustvisserij en de vaarroutes willen vrijwaren. Het is dus goed dat we dit met zoveel mogelijk mensen onder de aandacht brengen, in eerste instantie op het federale niveau en later bij de Europese Commissie. Dit wordt in elk geval vervolgd.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Chris Steenwegen aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de impact van de voorgestelde PAS-regeling op de landbouwsector – 402 (2021-2022)

Voorzitter: de heer Bart Dochy

De voorzitter: De heer Steenwegen heeft het woord.

Chris Steenwegen (Groen): Minister, om tegen eind dit jaar te kunnen landen met een definitieve PAS-regeling (Programmatische Aanpak Stikstof) worden verschillende scenario's bekeken. De vooropgestelde timing is evenwel niet meer haalbaar. De landbouwsector, en meer specifiek de veeteeltsector, speelt hierin een belangrijke rol vanwege het grote aandeel in de ammoniakneerslag.

In een van de scenario's die we hebben kunnen lezen, zouden de varkens- en kippenhouders zonder emissiearme stallen hun uitstoot met 60 procent moeten terugschroeven. Voor het merendeel gaat dat over varkensbedrijven, want slechts 14 procent van de varkens wordt gehouden in emissiearme stallen. Om dit in orde te maken, zouden ze tijd krijgen tot 2030. De rundveehouders zouden een reductie van 15 procent opgelegd krijgen en de mestverwerkers met de grootste stikstof-impact zouden 30 procent uitstoot moeten reduceren.

Nu, ongeacht of het dit scenario zal worden of het andere, het is duidelijk dat elk scenario een belangrijke impact op de landbouwsector, en vooral de veehouderij, zal hebben. Vanuit de biolandbouw bijvoorbeeld is er ook al bezorgdheid geuit dat het vanuit de biobedrijfsvoering zeer moeilijk tot onmogelijk is om in te gaan op de technische oplossingen die nu naar voren lijken te worden geschoven.

Een impactanalyse van de verschillende scenario's op de sector, maar ook op deelsectorniveau, lijkt dus nuttig. Zo kunnen we per deelsector zien welke de mogelijkheden zijn om tot reducties te komen, maar vooral ook wat de sociaal-economische impact zou zijn voor de bedrijven in die verschillende deelsectoren. Wat zijn de investeringen die ze zullen moeten doen? Zijn er andere manieren waarop ze kunnen beantwoorden aan de gevraagde reductiedoelen? Is er schaalvergroting nodig of niet? En zo verder.

Graag had ik enkele vragen gesteld in verband met die impact op de sector. Hebben uw diensten een analyse gemaakt van de impact die de verschillende scenario's zullen hebben op de landbouwsector, ook per deelsector? Ik gaf het voorbeeld van

de biolandbouw, maar het gaat daarnaast natuurlijk over de andere delen binnen die veehouderij. Welke effecten worden verwacht? Welke bedrijven zullen dit overleven – als ik het zo mag zeggen – en welke bedrijven zullen het moeilijk hebben om nog een toekomst op te bouwen? En hoe staat u zelf tegenover een gedifferentieerde aanpak voor verschillende deelsectoren?

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Dank u wel, collega, voor de vraag, die eigenlijk ook vorige week een beetje aan bod gekomen is. We zijn momenteel een aantal scenario's aan het onderzoeken. Het onderzoek beperkt zich niet tot de doorrekening van de scenario's op het vlak van reductiedoelstellingen. Ik heb vorige week gesteld dat ook de socio-economische impact, het flankerend beleid, het toekomstbeleid op het vlak van vergunningen bekeken en besproken moet worden. Dus ik kan moeilijk vooruitlopen – een week na vorige week, collega – op de scenario's, maar we moeten dit dossier wel doordacht aanpakken en komen tot een goede aanpak die het verschil maakt, ook op het terrein.

Het Instituut voor Landbouw-, Visserij- en Voedingsonderzoek (ILVO) heeft een systeemanalyse uitgevoerd. De impact van het nieuwe PAS-beleid op de Vlaamse landbouw is daarin niet gedetailleerd doorgerekend, maar in die analyse wordt wel een brede socio-economische impact kwalitatief geaduid. We mogen ook niet uit het oog verliezen dat de impact van de PAS zich niet tot die sector beperkt. Het heeft ook een socio-economische impact voor de hele keten. De voedingssector is een belangrijke sector in Vlaanderen. De totale omzet van de Vlaamse voedingsindustrie in 2020 bedroeg 43,8 miljard euro, met 66.400 arbeidsplaatsen en een positieve handelsbalans van 3,7 miljard euro. Dierlijke sectoren hebben ook een belangrijk aandeel in de voedingsindustrie: in 2015 lag het aandeel van vlees op 12,7 procent, dat van zuivel op 9,2 procent en dat van diervoeders op 10,1 procent. Een aantal schakels, zoals de stallenbouw en de agrarische handel en tussenhandel, zijn hier zelfs niet in vervat.

De taakstelling voor de veehouderij in dit dossier is bijzonder groot. De maatregelen die nodig zijn, zullen dus een grote impact hebben op de verschillende sectoren. Zo zal het implementeren van emissiearme stalsystemen en technieken een belangrijke investeringskost vragen voor de diverse deelsectoren. We zullen in het bijzonder oog moeten hebben voor deelsectoren en bedrijfstvormen waarvoor het minder evident is om in te zetten op technische innovaties.

Collega Demir heeft twee weken geleden trouwens, collega, in de commissie Leefmilieu aangegeven dat de politieke besprekingen binnen de Vlaamse Regering gestart zijn. Er is ook overleg met de adviseurs van de kabinetten. Het is de bedoeling dat we, na afloop van de besprekingen, uiteraard een aantal principes vastleggen, en die zullen zeker ook in het parlement bediscussieerd worden.

Een gedifferentieerde aanpak zal essentieel zijn. Dat is ook evident, aangezien de effecten van deelsector tot deelsector verschillen, maar ook omdat de mogelijkheden in de diverse deelsectoren verschillend zijn. Voor bepaalde sectoren vallen er nog grote winsten te boeken, met bijvoorbeeld AEA-systemen (ammoniak-emissiearm), terwijl in andere sectoren het realiseren van reducties minder evident is.

De voorzitter: De heer Steenwegen heeft het woord.

Chris Steenwegen (Groen): Dank u wel, minister. Ik denk dat we allemaal beseffen dat deze problematiek een enorme impact zal hebben op die veehouderij. Vandaar is het wel van belang, denk ik, dat we een beeld krijgen van hoe u die veehouderij ziet in de toekomst. Ik ben wel blij dat u zegt dat een gedifferentieerde aanpak nodig zal zijn. We zullen dat moeten doen.

Het is inderdaad zo dat technologische oplossingen, bijvoorbeeld bij emissie aan de stallen, maar een deel van de mogelijkheden zijn. Uit persberichten kwam het naar voor alsof dat dé aanpak zou zijn, maar dat is wellicht een te enge kijk.

U hebt op mijn bijkomende vraag eigenlijk al een beetje geantwoord. Het is inderdaad zo dat we nu focussen op de bedrijven, op de landbouwers zelf. Maar natuurlijk zit er een hele keten voor en na onze landbouwbedrijven. Collega en voorzitter Dochy heeft er ons vorige week in de commissie al attent op gemaakt dat die impact veel breder is. Wordt er ook doorgerekend naar de hele keten wat de impact zou zijn en hoe die keten zou kunnen bijdragen aan de transitie die in de veehouderij nodig is?

De voorzitter: Mevrouw Rombouts heeft het woord.

Tinne Rombouts (CD&V): We hebben hier inderdaad vorige week ook al een bespreking over gehad. Ik wil toch nog even tussenkomen zonder te herhalen wat we vorige week in het debat hebben besproken. Ik wil het hebben over een bijzondere vaststelling die ik gisteren uit de commissie voor Leefmilieu en Ruimtelijke Ordening meenam. Daar werd gepolst of er mogelijkheden waren om uitzonderingen te voorzien voor industriële ammoniak want de gascentrales werden niet meer vergund. Hier lijkt de vraag om ook nog een uitzondering te voorzien voor biologische ammoniak. We moeten heel duidelijk zijn hierover. Stikstof is stikstof. We moeten zien dat we over alle sectoren heen een oplossing vinden om een duurzame toekomst uit te bouwen.

Anderzijds ben ik blij dat de bezorgdheid doordringt dat de ganse land- en tuinbouwsector wordt getroffen. Elke land- en tuinbouwer wordt met dit debat geconfronteerd, of het nu een jonge starter is of een jonge starter die nog moet starten of een senior, of het nu een extensief of een intensief bedrijf is, een innovatief of een community-supported agriculture (CSA) of een biologisch bedrijf. Elk bedrijf wordt hiermee geconfronteerd. Het is van dag één onze vraag om met de hele sector in overleg te gaan over een transitie naar duurzame praktijken en de uitbouw van een verdere toekomst. Het is belangrijk om onze meest kwaliteitsvolle en duurzame voedingsproductie in eigen land te kunnen behouden. De hele voedingsketen is daar inderdaad aan verbonden. Ik ben blij dat de minister een duidelijk signaal geeft dat het hele verhaal in beeld en in kaart gebracht moet worden om voor de hele sector een goede transitie te kunnen inzetten. We kijken uit naar het verdere debat.

De voorzitter: De heer Nachtergaele heeft het woord.

Joris Nachtergaele (N-VA): We hebben het debat gevoerd in de commissie van november en sindsdien liggen niet veel nieuwe elementen op tafel. Ik begrijp uiteraard wel de ongerustheid van de collega's en de landbouwers die vandaag over enkele weken op straat gaan komen.

Iedereen is het erover eens dat er ingrijpende maatregelen nodig zijn. Waar we het ook over eens zijn is dat het kader doordacht, robuust en efficiënt moet zijn. Ik merk de ongerustheid over de gedifferentieerde stikstofaanpak. Maar laat het in eerste instantie duidelijk zijn dat de cijfers die zijn gelect onder meer rekening houden met de verzuchtingen van de sector zelf. Het was het Algemeen Boerensyndicaat (ABS) zelf dat reeds van in het begin voorstander was van een algemene maatregel per deelsector. Vooral om te vermijden dat het voor bepaalde bedrijven die in de directe omgeving van speciale beschermingszones (SBZ) liggen helemaal onmogelijk zou worden gemaakt om een rendabel bedrijf uit te baten.

De vraag van collega Steenwegen kan ik ondersteunen. Het is van cruciaal belang om te weten wat het effect van de voorgestelde maatregelen op alle deelsectoren is. Ik pleit liever voor een degelijk kader dat alle effecten stevig onderzoekt, dan

haastwerk dat meteen de prullenmand in kan of opnieuw moet worden gedaan. Maar er is in dit dossier natuurlijk ook de urgentie. Ik vrees dat snelheid en degelijkheid hier hand in hand moeten gaan en dat is momenteel de uitdaging.

In Nederland is men momenteel nog bezig met de formatie, maar ook daar behelzen de plannen een gedifferentieerde aanpak in de vorm van strengere emissienormen voor ammoniak per diersoort.

Ik heb nog een kleine bijvraag, minister. Wordt er voor de opmaak van ons kader nog steeds contact gelegd met de Nederlandse collega's, al dan niet ontslagnemend of in formatie? Het lijkt mij van cruciaal belang dat die plannen rond stikstof op elkaar afgestemd worden, om bijvoorbeeld een waterbedeffect te vermijden.

De voorzitter: De heer Vandenhove heeft het woord.

Ludwig Vandenhove (Vooruit): Collega Rombouts refereert aan de commissie Leefmilieu van gisteren. Te laat of niet te laat, te vroeg of niet te vroeg, dringend of niet dringend, uiteindelijk is dit een dossier waarvan de volledige verantwoordelijkheid bij de meerderheid in de Vlaamse Regering en de meerderheid in dit parlement ligt. De N-VA, CD&V en Open Vld slagen er niet in om hier een compromis of een akkoord over te bereiken. Met alles wat daarover gezegd wordt en alle mogelijke initiatieven, zoals vandaag de actie van de landbouworganisaties, denk ik dat de meerderheidspartijen uiteindelijk de hand in eigen boezem moeten steken. Het wordt dringend tijd dat er in de een of andere richting een beslissing wordt genomen, niet alleen over de stikstofproblematiek in de landbouw, en daar volg ik de tussenkomsten van de vorige sprekers, maar ook in de andere sectoren.

Waar wacht u op om eindelijk de beslissing te nemen die moet worden genomen? Blijkbaar raakt men het daar in de Vlaamse Regering niet over eens, omdat de ene partij in de ene richting een beslissing wil nemen en de andere in een andere richting geen beslissing wil nemen. En wat de derde partij erover denkt, dat lezen we soms wel eens tussen de regels, maar daar horen we minder over. Ik zou dus aan de meerderheid zeggen: doe wat u moet doen, neem uw verantwoordelijkheid voor deze problematiek.

Bart Dochy (CD&V): Minister, ik denk dat heel de sector zich inderdaad wel bewust is van het feit dat er serieuze maatregelen moeten en zullen komen. Dat daar ook flankerend beleid rond wordt uitgewerkt, is ook een engagement van deze Vlaamse Regering. Dat is door dit parlement op een bepaald moment ook unaniem bij motie aanbevolen aan de regering.

Het is een complex dossier en het kan wat langer duren dan verwacht, maar wat mij in deze omstandigheden bijzonder bekommert, is dat, door het feit dat het langer duurt, de individuele landbouwer in dezen de dupe zou worden. Vandaag zitten een aantal mensen in de onzekerheid over het al dan niet verlengen van hun vergunning. Een aantal mensen hebben een vergunning gekregen die verlengd wordt tot eind 2022, maar komen vandaag opnieuw in de rechtsonzekerheid terecht over het vervolg, want er is natuurlijk geen zicht op de einddatum tegen wanneer het definitieve PAS-kader er zal zijn.

Mijn vraag is dus een oproep om binnen de Vlaamse Regering naar goede oplossingen te kijken. Desgevallend willen wij ook in het parlement daaromtrent een initiatief nemen. De rechtszekerheid van de individuele landbouwer mag niet de dupe worden van het feit dat er een heel complex dossier moet worden aangepakt en opgelost, met ook procedures en openbaar onderzoek en dergelijke meer.

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Collega Dochy, ik deel uw zorg wat de vergunningen betreft. De individuele landbouwer is niet de schuldige van het feit dat we het kader nog niet hebben. Mensen van wie de vergunning vervalt, moeten, zolang ze niet weten in welk kader ze precies een nieuwe vergunning moeten aanvragen, een verlenging krijgen. Dat is de logica zelve. Dat is ook behoorlijk bestuur. Ik ben het daar volkomen mee eens. Anderzijds wil ik de complexiteit van het dossier ook niet wegwuiven. Dit is echt een dossier met heel veel tentakels.

Collega Steenwegen, u verwijst terecht naar de keten voor en na de landbouwer. Ik vind het ook belangrijk dat de impact op die keten in kaart wordt gebracht. Dat is niet alleen om te dramatiseren, collega. Want dat zou je kunnen denken in mijn geval, met zoveel impact en zoveel effecten. Maar het is ook, zoals u zegt, om te kijken wat zij kunnen doen en welke bijdrage zij kunnen leveren om de stikstofimpact te verminderen, om te vermijden dat alles op de schouders van de individuele boer komt, in het geval van de boeren.

De discussie in de commissie Leefmilieu ga ik niet opnieuw doen, collega's. Als ik mij goed herinner, ging dat over de ammoniakuitstoot bij de verruiming van industriële bedrijven naar aanleiding van Vilvoorde. Maar ik ben wel akkoord met collega Rombouts, die zegt 'stikstof is stikstof'. Je kunt niet het ene bedrijf toelaten om te lozen en het andere niet – dat is ook zo met water. We zijn immers gezamenlijk verantwoordelijk voor de kwaliteit. Maar wat ik niet wens is dat de kleine familiale bedrijven die het DNA vormen van onze landbouwindustrie, plots allemaal zouden moeten verdwijnen wegens de regeling die wij maken. Dat willen we niet. Het is hetzelfde met de biolandbouw, we hebben het daar ook al over gehad. Ik verander ook niet om de week van gedacht.

Wat betreft de impact op de keten, is er een kwalitatieve systeemanalyse gemaakt door de experts van ILVO. Zij gaan de effecten van dat PAS-beleid zeer ruim in beeld brengen. Het is ook van belang om te weten dat die effecten niet alleen beperkt zullen zijn tot de landbouw.

Wat de bron van stikstof betreft: of dat nu in de industrie zit of in ammoniak uit bio- of andere landbouw, die stikstof heeft impact. Iedereen zal een inspanning moeten doen. Voor mij is het van belang dat we ook oog hebben voor de impact en de mogelijkheden in de verschillende productiesystemen. Dat vraagt dus echt een heel nauwkeurige analyse.

We hebben ook al overleg gehad, collega Rombouts en collega Steenwegen, met de hele keten over het dossier: de veevoederfederatie, de voedingssector, de slachthuizen, de zuivelsector. Heel die agrovoedingsketen moet betrokken worden om tot een oplossing te kunnen komen.

Collega Nachtergaele, ik ben zeer blij met uw opmerking dat u een stevig kader wilt dat alle effecten onderzoekt. Dat vind ik dus ook belangrijk. Ik ben blij dat uw fractie ook op die lijn zit. Maar dat is natuurlijk ook een opdracht voor de initiatiefnemende minister om dat ook mee in rekening te brengen.

We zouden natuurlijk ook nog de vraag kunnen stellen aan het PAS-panel. Daar zit ook een landbouweconoom in. Misschien kunnen zij ook die berekening maken. Ik zal dat zo snel mogelijk bekijken, gelet op de vraag die jullie nu gesteld hebben.

Ik denk dat ik hiermee voorlopig geantwoord heb. Ik erken ook absoluut dat het dringend is dat we dit dossier oplossen. Maar zoals ik vorige week en twee weken geleden gezegd heb, is het een dossier met heel grote effecten dat heel zorgzaam aangepakt moet worden en waarvan ik ook wil vermijden, collega Vandenhove, dat we nu een beslissing nemen met een enorme impact waarvan we dan binnen drie jaar zeggen dat het niet gewerkt heeft. We moeten dus ook proactief weten – want

ik erken dat er een stikstofprobleem is – dat wat we nu beslissen, ook de impact zal hebben die we voorzien en wensen.

De voorzitter: De heer Steenwegen heeft het woord.

Chris Steenwegen (Groen): Dank u wel, minister en collega's, voor de tussenkomsten. Het was niet mijn bedoeling om heel het stikstofdebat over te doen, het was echt om te kijken of er voldoende analyse en achtergrondinformatie is van wat de effecten zijn van de verschillende scenario's die we mogelijk in ons hoofd hebben of die we in ogenschouw willen nemen. Het is belangrijk dat dat op basis van die gegevens is, en dat staat nog los van alle andere gegevens over wat juist de impact is op stikstofemissie van de verschillende landbouwpraktijken. Het ging mij vandaag eigenlijk vooral over die sociaaleconomische impact.

Ik dring er ook op aan dat dat in de verschillende scenario's zeker wordt meegenomen om te zien wat de mogelijke impact kan zijn, gespecificeerd en gedifferentieerd per deelsector. In zulke moeilijke dossiers dreig je al eens beslissingen te nemen die effecten hebben die je eigenlijk niet wenst. In die zin is het wel belangrijk om daar goed over na te denken.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Chris Steenwegen aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over het Vlaamse strategische plan ter invulling van het gemeenschappelijk landbouwbeleid – 739 (2021-2022)

Voorzitter: de heer Bart Dochy

De voorzitter: De heer Steenwegen heeft het woord.

Chris Steenwegen (Groen): De opmaak van de nationale strategische plannen en de timing van opmaak stonden onlangs op de agenda tijdens de maandelijkse Europese landbouwraad. Verscheidende lidstaten gaven daar blijkbaar aan nog steeds geen duidelijkheid te kunnen geven over de nationale invulling van dat deel van het gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB). Verschillende landen zouden ook aandringen op uitstel.

Inhoudelijk wordt verwacht dat de nationale landbouwplannen binnen het GLB invulling geven aan de doelstellingen van de Europese Green Deal en de boer-tot-bordstrategie. Maar ook daar liggen een aantal landen blijkbaar nog dwars. De Poolse landbouwcommissaris heeft wel gezegd dat hij voor sommige landen soepel zal omgaan met de inleverdatum. En ook inhoudelijk lijkt de commissaris niet zo'n grote fan te zijn van de Green Deal en de 'Farm to Fork'-strategie.

Vorige woensdag keurde het Europees Parlement het GLB definitief goed. Daarmee lijkt dan het laatste obstakel opgeruimd om nu ons eigen strategisch plan verder af te werken.

We hebben het er al vroeger over gehad. In antwoorden op vorige vragen hebt u het proces van het Vlaams strategisch plan reeds toegelicht. Wat het verdere proces betreft hebt u concreet gezegd dat het de bedoeling was om, na definitieve Europese goedkeuring, het traject verder te zetten en bijvoorbeeld het openbaar onderzoek op het plan-MER (milieueffectenrapport) in het laatste kwartaal van dit jaar te houden of te starten.

Wat is uw inschatting over de houding van diverse lidstaten die de timing van de opmaak en ook de link met de Green Deal in vraag stellen?

Zal Vlaanderen de vooropgestelde deadline halen of zal het ook uitstel vragen? Wanneer zal het plan-MER in openbaar onderzoek gaan?

Zal het Vlaams strategisch plan zich volledig inschrijven in de Green Deal en de Farm to Fork-strategie?

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Collega Steenwegen, ik heb net gezien dat u ook nog een actuele vraag stelt over de thema's die daarnet aan bod zijn gekomen. Dat wordt interessant deze namiddag.

Om te beginnen wil ik nog eens kort de timing schetsen van de goedkeuring van de GLB-hervorming. Er is in de zomer een politiek akkoord gevonden tussen de drie Europese instellingen, maar door de juridische controle en de vertaling zijn de teksten pas op 23 november door het Europees Parlement goedgekeurd. De publicatie is voorzien op 6 december. Daarna moet ook de secundaire wetgeving nog aangenomen worden. De timing is dus bijzonder krap om alles in orde te krijgen en in lijn te hebben, niet alleen met de basisverordeningen, maar ook met de secundaire wetgeving, die vandaag nog niet goedgekeurd is.

Heel wat lidstaten hebben tijdens de politieke discussies in het voorjaar inderdaad gesteld dat de beide 'Green Deal'-strategieën beleidsdocumenten zijn van de Europese Commissie en dat ze dus niet juridisch bindend zijn. Dat heeft toen geresulteerd in een compromis, waarbij er in de aanhef van de ontwerpverordening is opgenomen dat de Commissie de strategische plannen zal evalueren op hun coherentie met de ambities achter deze twee strategieën. De lidstaten worden ook gevraagd om nationale bijdrages formuleren voor de targets van zowel de Farm to Fork- als de biodiversiteitsstrategie.

Mijn administratie toetst, zoals gebruikelijk is, de voorstellen momenteel informeel af bij de Europese Commissie. Het Vlaamse voorstel voor het GLB-strategisch plan is in opmaak. Momenteel worden de voorbereidingen getroffen om het openbaar onderzoek in het kader van het MER op te kunnen starten. Wat mij betreft, gebeurt dit zo snel mogelijk. Mijn diensten bekijken met de bevoegde instantie hoe dit proces zo vlot mogelijk kan worden opgestart in de komende weken.

De mate waarin de strategische plannen zich moeten inschrijven in de Green Deal en de Farm to Fork-strategie, wordt nog volop besproken op Europees niveau, mede in het kader van de opmaak van de secundaire Europese wetgeving, die dus pas in december, als alles goed loopt, definitief wordt.

Om het duidelijk te stellen: de ambities die vorm geven aan de Green Deal-strategieën, ondersteunen we en vinden we ook terug in het GLB. Maar het GLB heeft zijn eigen set aan doelstellingen, het is dus niet louter een mechanisme om de doelstellingen van de Farm to Fork- of de biodiversiteitsstrategie te vertalen.

De voorzitter: De heer Steenwegen heeft het woord.

Chris Steenwegen (Groen): Ik begrijp dat het uitstel dat op Europees niveau heeft plaatsgevonden onze eigen timing achteruitschuift. Wij hebben daardoor al een aantal tussentijdse maatregelen moeten nemen. Het is nu wel belangrijk dat we de timing goed respecteren, dat we nu zo snel mogelijk werken. U hebt wel wat meer duidelijkheid gegeven, maar nog niet echt een concrete timing voor het MER, om hier openbaar onderzoek te brengen. U zegt dat we in voorbereiding zijn. Dat antwoord hebt u bij vorige vragen ook al gegeven. Misschien moet die voorbereidingsfase nu toch wel stilaan afgesloten worden, zodat we tot een openbaar onderzoek kunnen komen. Want uiteindelijk is de bedoeling van dat openbaar

onderzoek nog altijd dat we een input kunnen krijgen, om dan tot definitieve voorstellen te kunnen komen.

Wat het GLB betreft en de koppeling met Farm to Fork, verschillen we van mening. Ik denk dat u dat weet. Onze fractie is ontgoocheld in het GLB omdat het proces los stond van heel de Farm to Fork. Natuurlijk was er formeel ...(*onverstaanbaar*). Laat ons zeggen dat we toch vragen hebben bij de (*onverstaanbaar*)...

De voorzitter: Collega Steenwegen, u valt regelmatig weg, het is geen kwestie van sabotage maar af en toe bent u niet meer hoorbaar. Misschien moet u zich beter naar uw micro richten.

Chris Steenwegen (Groen): Dat zijn de geheime zaken van het Vlaams Parlement waar ik vandaag zit.

Ik wil gewoon afsluiten. Ik heb geen bijkomende vragen. Ik denk dat u ook niet veel bijkomende informatie zou kunnen geven over dat proces. Wij zullen in het parlement in elk geval een voorstel van resolutie neerleggen waarin we vragen om in de vertaling van het GLB naar ons eigen strategisch plan maximaal, zoals we in de hoorzittingen hebben gehoord, in te zetten op de biodiversiteit, de ondersteuning van jonge boeren enzovoort. We gaan daar parlementair dus verder mee aan de slag.

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Ik wil morgen dat openbaar onderzoek opstarten, maar u moet ook weten, collega Steenwegen, dat er op Europees vlak wat vertraging op zit. En het is moeilijk om een openbaar onderzoek op te starten als men niet weet wat het uiteindelijke kader zal zijn. U zult het misschien niet geloven, maar ik deel een stuk van uw ongeduld, om niet te zeggen dat ik het volledig deel, want ik wil hier ook absoluut mee vooruit. Dit dossier is heel belangrijk voor onze boeren.

De voorzitter: De heer Steenwegen heeft het woord.

Chris Steenwegen (Groen): Minister, ook op Europees niveau zit er al eens een kink in de kabel om snel vooruit te gaan, maar ik heb toch de indruk dat het in dit dossier ook binnen de Vlaamse Regering niet gemakkelijk is om tot een vergelijk te komen. Ik hoop dat dit wel lukt en dat er vooruitgang wordt geboekt.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Arnout Coel aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de oproep van het brede middenveld om met onmiddellijke ingang alle mogelijkheden voor zonevreemde functies in het agrarisch gebied te schrappen – 754 (2021-2022)

Voorzitter: de heer Bart Dochy

De voorzitter: De heer Coel heeft het woord.

Arnout Coel (N-VA): Op de Werelddag van de Stedenbouw lanceerden heel wat middenveldorganisaties – landbouwsector, natuurbewegingen, ruimtelijke planners – een algemene oproep om met onmiddellijke ingang alle mogelijkheden voor zonevreemde functies in het agrarisch gebied te schrappen. Deze oproep komt er vanuit de vaststelling dat deze mogelijkheden een enorme bijkomende druk zetten op het agrarisch gebied en op de landbouwsector, aangezien hoeves en gronden

heel duur verkocht worden in functie van zonevreemde functies. Ik denk onder andere aan vertuining, verpaarding, horeca, opslag voor economische activiteiten.

De hoge aankooprijzen en de kosten om de bedrijfsgebouwen aan te passen aan de moderne noden zorgen ervoor dat het vaak niet haalbaar is voor andere boeren om een bestaande boerderij over te nemen, laat staan om die investeringen te kunnen terugverdienen met een landbouwactiviteit.

In de oproep wordt de mogelijkheid tot zonevreemde functiewijzigingen van het agrarisch patrimonium als hoofdreden genoemd voor deze problematiek.

Het aantal land- en tuinbouwbedrijven in Vlaanderen gaat al jaren achteruit. De cijfers zijn gekend. In de afgelopen twintig jaar is het aantal bedrijven gedaald van 41.047 in 2000 tot 23.378 in 2019, een daling met 43 procent. Bovendien is de gemiddelde landbouwer in Vlaanderen vandaag 54 jaar en slechts 13 procent van de actieve landbouwers geeft aan over een opvolger te beschikken. Het is dus aannemelijk dat die dalende trend de komende jaren nog zal toenemen. Voor heel wat stoppende landbouwbedrijven zal de vraag zijn wat ermee te doen nadat de landbouwactiviteiten er zijn stopgezet.

Minister, erkent u de problematiek, waarbij landbouwgronden en vrijkomende landbouwsites wegglijpen uit de landbouw door de ruime mogelijkheden voor zonevreemde functiewijzigingen?

Wat vindt u vanuit uw bevoegdheid Landbouw van het voorstel van de brede coalitie van middenveldorganisaties?

Hoe kunt u daarnaast vanuit het landbouwbeleid initiatieven nemen om de verdere residentialisering en ander zonevreemd gebruik van het agrarisch buitengebied op korte termijn te stoppen?

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Het is inderdaad al langer zo dat landbouwgronden en landbouwsites steeds meer verdwijnen uit de landbouwsector. We stellen al enige tijd vast dat vanuit verschillende actoren de vraag naar grond stijgt, en hiermee ook de druk op de open ruimte. De regeling rond zonevreemde functiewijzigingen laat vandaag inderdaad meer dan louter de professionele landbouwactiviteiten in het agrarisch gebied toe. Ook dat zorgt voor een opwaartse druk op zowel de sites als de landbouwgronden. Ik denk dan ook dat we de oproep van de verschillende middenveldorganisaties om het systeem te herdenken ernstig moeten nemen.

Initiatieven vanuit mijn eigen bevoegdheid inzake het landbouwbeleid alleen kunnen de verdere residentialisering en ander zonevreemd gebruik op korte termijn niet stoppen. Een aanpak van de gestelde problematiek veronderstelt een wijziging van de bestaande regelgeving die tot de bevoegdheid van minister Demir behoort. Ik wil graag hierover mee aan tafel zitten, voorstellen doen en eventuele initiatieven die het zonevreemd gebruik zouden kunnen afremmen of stoppen, ondersteunen.

Ik ben uiteraard ook bereid om te bekijken of er opportuniteiten zijn die voormelde initiatieven vanuit het landbouwbeleid mee kunnen ondersteunen.

De voorzitter: De heer Coel heeft het woord.

Arnout Coel (N-VA): Dank u, minister, voor uw antwoord en omdat u aangeeft dat u de problematiek erkent en de oproep steunt om toch minstens het systeem te hervormen. Ik denk wel dat we met de nodige nuance naar dit dossier moeten kijken. Voor de individuele boer is zijn bedrijfseigendom ook dikwijls zijn pensioen.

De belangen van die individuele boer – wat kan hij nog doen met zijn bedrijf als hij geen investeerder vindt? – sporen niet altijd met het belang van de landbouwsector in het algemeen.

Daarnaast denk ik ook dat het belangrijk is dat in ons regeerakkoord uitdrukkelijk de doelstellingen werden opgenomen om het dagelijks ruimtebeslag van 6 hectare per dag tegen 2040 terug te dringen naar nul. De helft van dat dagelijks ruimtebeslag komt voort uit het agrarisch gebied. Ongeveer 3 hectare per dag wordt daar onttrokken, grotendeels door die zonevreemde functiewijziging. Ik denk dat de landbouwsector en het regeerakkoord in dezen objectieve bondgenoten zijn.

We hebben in ons regeerakkoord ook een onthardingsdoelstelling. Ook die zou deels kunnen worden gerealiseerd door bijvoorbeeld in te zetten op de sloop van stopgezette bedrijven die niet meer functioneel kunnen worden gemaakt voor nieuw agrarisch gebruik of waarvan de kost daarvoor te hoog is.

In de discussie die we daarjuist hadden over het flankerend beleid daarrond, zal misschien ook moeten worden gekeken naar het verplaatsen van een aantal bedrijven die op de huidige locatie niet meer kunnen functioneren volgens het technische PAS-kader (Programmatische Aanpak Stikstof) en dan denk ik dat het toch verstandig is om maximaal in te zetten op het herplaatsen naar bestaande sites en geen nieuwe open ruimte aan te snijden.

Dat zijn toch een aantal opportuniteiten, maar ik denk dat we ook niet mogen onderschatten dat de druk op de lokale besturen met de huidige regelgeving bijzonder groot is. Het generiek kader geeft een aantal opties, maar veel lokale besturen zijn terughoudend. Ze denken: de opties bestaan, dus hebben we weinig grond om te weigeren. Ik denk dat daar ook een uitdaging is om te bekijken hoe we de lokale besturen meer armslag kunnen geven om zo'n aanvraag voor een zonevreemde functiewijziging te weigeren. Hoe kunnen we lokale besturen daarin verder ondersteunen om in hun vergunningsbeleid voldoende aandacht te hebben voor de globale ruimtelijke beleidsdoelstellingen? Dat is dan eerder een vraag voor minister Demir. Hoe kunnen we daarnaast op lokaal niveau blijvend plaats creëren voor onze landbouw? Dat is iets waarbij u als minister misschien een rol kunt spelen.

De voorzitter: Mevrouw Schauvliege heeft het woord.

Mieke Schauvliege (Groen): Collega Coel, bedankt voor deze vraag. Wij hebben ook vanuit Groen deze oproep gehoord. Het is inderdaad een probleem dat zich al meerdere jaren stelt. Het is niet alleen een probleem van de stijgende grondprijzen en de stijgende woningprijzen op het platteland. Er is inderdaad ook het bijkomende ruimtebeslag, dat eigenlijk voor de helft in landelijk gebied gerealiseerd wordt, als ik het zo mag uitdrukken. Dat is iets wat we eigenlijk niet hadden verwacht.

De landbouwsector en de natuurorganisaties, en ook de organisaties voor ruimtelijke planning schrijven dat dus toe aan de ruime mogelijkheid om zonevreemde functiewijzigingen toe te passen. Zij vragen om dat te schrappen. Minister, ik hoor van u dat u bereid bent om daarover te praten. Maar dan heb ik daarbij een vraag. Wij steunen die vraag alvast en we hebben ook die vraag ingediend via een resolutie in het Vlaams Parlement. Maar het zal voor de individuele landbouwer inderdaad een effect hebben. Bent u langs de ene kant bereid om daar ook middelen voor te voorzien, om de impact van de schrapping van die regeling te neutraliseren? En we zitten niet alleen met het bijkomende ruimtebeslag, er moet daar ook, om die stap terug te zetten, onthard worden. Bent u langs de andere kant ook bereid om mogelijkheden te ontwikkelen om die ontharding te realiseren?

De voorzitter: Mevrouw Rombouts heeft het woord.

Tinne Rombouts (CD&V): Minister, bedankt voor uw antwoord. Ik vind het eigenlijk wel bijzonder om te moeten vaststellen dat we hier een ruimtelijk debat voeren. Het is een debat dat, denk ik, ook perfect zijn plaats heeft, en misschien nog iets meer, in de commissie Ruimtelijke Ordening. In die zin hebben wij onder andere vorige week, in het kader van de beleids- en begrotingstoelichting (BBT) en naar aanleiding van de oproep, nogmaals aan minister Demir gevraagd of zij gehoor wil geven aan deze oproep, en vooral of ze mee wil nadenken over hoe we omgaan met open ruimte en met een eventuele reconversie van landbouwbedrijven. Hoe gaan we daarmee om?

Er zijn al verschillende studies geweest, we hebben daar in het verleden ook al vragen over gehad en debatten over gevoerd. Er ligt heel wat studiewerk op tafel waarmee aan de slag kan worden gegaan. Onze oproep is in dezen ook heel duidelijk geplaatst. Maar ik wil bij deze ook vragen of er ondertussen initiatieven genomen zijn om daar werk van te maken. Hebt u een vraag gekregen om daar eventueel verder over aan tafel te zitten? Of moeten we nog starten met dit werk? Zo weten we op welke manier we hier ook effectief werk van kunnen maken.

Want ik denk wel dat dat een belangrijke uitdaging is. We zien enerzijds dat het bijzonder moeilijk is om in landelijk gebied bedrijfsruimte vergund te krijgen. Vaak wordt zelfs de bedrijfszetel in vraag gesteld, laat staan dat er naar nieuwe inplanting wordt gekeken. Dan wordt er eigenlijk voornamelijk naar verlaten sites of naar de reconversie van sites gekeken. De ene site komt waarschijnlijk al meer in aanmerking dan de andere. Hoe moeten we er dan voor zorgen dat die dan effectief bij de landbouwers terecht komen? Wat doen we dan met de sites die dan toch niet binnen de landbouw blijven? Ik denk dat daar een echt debat voor nodig is. Ik gaf al aan dat er al heel wat studiewerk op tafel ligt, maar we zullen daar ook effectief de gesprekken over moeten kunnen aangaan.

De voorzitter: Voor alle duidelijkheid: deze commissie heeft een brede scope, collega. Want uiteindelijk wordt Landbouw geïmpacteerd door veel andere beleidsdomeinen, die hier ook aan bod kunnen komen.

Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Alles hangt aan alles, collega's. We moeten ontharden, ook in de bevoegdheden, nietwaar? Dat zou al veel problemen kunnen oplossen, denk ik.

Collega Schauvliege, ik zal met u beginnen. Binnen de Blue Deal zijn er ook middelen voorzien voor ontharding. En die zitten bij collega Demir. En het is ook belangrijk dat die ingezet worden, natuurlijk. Want met geld ben je niets als het niet gebruikt wordt.

Alles zal ook afhangen van hoe die wijziging van de regelgeving concreet wordt uitgewerkt. Maar het spreekt voor zich dat ook de impact op de individuele situatie van de boer niet mag worden vergeten. Ik denk dat ook in dat verband het debat over het vrijmaken van de middelen hier moet worden gevoerd.

Maar ik zou van de gelegenheid gebruik willen maken om nog een cijfer te geven dat mij toch enorm fascineert. Jullie hebben het nu over agrarisch gebied dat voor andere dingen wordt gebruikt. Onze bestemmingskaart in Vlaanderen, dat trekt op niks. Binnen de landbouw is vandaag 40.300 hectaren in feite natuur of bos. 40.300 hectaren! Dat is toch enorm veel. We praten hier over agrarisch gebied en we zeggen dat de boer moet kunnen boeren, maar omgekeerd – de andere kant moeten we ook bekijken – is van de groene bestemming 35.250 hectaren in landbouwgebruik. Eigenlijk vind ik dat niet logisch. Als minister word ik vaak aangevallen op het feit dat in groene bestemmingen boeren aan het boeren zijn en dat dit aan banden moet worden gelegd. Omgekeerd is er ook enorm veel

zonevreemd gebruik. We moeten dus ook eens nadenken over planologische ruil en over hoe we daar de komende jaren mee omgaan.

Collega Coel, uw vraag om uitleg is heel interessant. Het gaat niet over drie hectaren, het gaat over tienduizenden hectaren die anders worden gebruikt. Als we dat brede gesprek voeren, zou ik dat daar ook in meenemen. Misschien is dit wel voer voor een gedachtewisseling van de twee commissies. Het is een heel interessant thema om wat grondiger op door te gaan, zelfs in de commissie Landbouw. Waarom niet?

De voorzitter: De heer Coel heeft het woord.

Arnout Coel (N-VA): Ik denk dat de impact op de landbouw, en daarom ook de relevantie voor onze commissie, vrij evident is. Voorzitter, ik dank u om deze vraag om uitleg te agenderen, en de minister om er te willen op ingaan.

Minister, u gaf een interessante slotbeschouwing over natuur en bos in agrarisch gebied en over landbouwactiviteiten in ettelijke hectaren groene zone. Planologisch steekt dat allemaal misschien niet zo logisch in elkaar en ligt er dus nog wat werk op de plank.

Maar goed, ik ben blij met uw openheid om te kijken naar die oproep en om te kijken of we kunnen bijsturen. Ik ga ervan uit dat minister Demir dezelfde openheid aan de dag zal leggen zodat in overleg met de landbouwsector een aantal hervormingen kunnen worden uitgewerkt die de ambitie uit ons regeerakkoord over de stop op het openruimtebeslag en de ontharding mee kunnen realiseren. Ik kijk uit naar verdere initiatieven.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Ludwig Vandenhove aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over alternatieve teelten – 757 (2021-2022)

Voorzitter: de heer Bart Dochy

De voorzitter: De heer Vandenhove heeft het woord.

Ludwig Vandenhove (Vooruit): Minister, het gegeven van alternatieve teelten als gevolg van de klimaatevolutie is een algemeen beleidsprobleem. Vorige week was er in mijn regio nogal wat te doen over een onderzoek dat pas is gestart, maar men kan er nooit vroeg genoeg bij zijn. Wat dat betreft moeten we vooruitkijken.

Pcfruit, de UHasselt en het Vlaams Centrum voor Bewaring van Tuinbouwproducten (VCBT) voeren een onderzoek uit naar de gevolgen van de klimaatverandering voor perenbomen. Het onderzoek bestaat erin dat twaalf conferencebomen in de klimaatkamers van Ecotron in het Nationaal Park te Maasmechelen worden geplaatst, onder specifieke omstandigheden waarin men klimatologische veranderingen kan installeren en modelleren, zodat men de gevolgen kan zien. Van de twaalf conferencebomen zijn er zes onder normale en zes onder extreme omstandigheden geplaatst.

De onderzoekers proberen te achterhalen hoe de bomen reageren op de verschillende klimaatscenario's voor 2050. Dat is een relevante vraag want perenbomen worden dertig jaar oud maar onze landbouw voelt nu al de effecten van de klimaatverandering. Denk aan de overvloedige regens, maar vooral ook aan de hitte-effecten waarover we het hier al enkele keren hebben gehad.

In 2018 oogstten de Belgische aardappelboeren 37 procent minder aardappelen door de extreme droogte. In de zomers van 2018, 2019 en 2020 had de fruitteelt ook al te maken met gebrande peren, de vrucht waarover het hier gaat. Dus met andere woorden, eigenlijk moeten we zo snel mogelijk ingrijpen, en natuurlijk gebeurt dat het best op basis van wetenschappelijke analyses.

We moeten dus maximaal kijken naar hoe we klimaatrobuuste teelten kunnen stimuleren. Zo maken een aantal landbouwers op dit ogenblik al de overstap naar kikkererwten, rode bonen en quinoa, en door de stijgende temperaturen groeit ook het aantal druivenranken in België al jaren. Daarnaast vindt er ook onderzoek plaats naar andere variëteiten die resistent zijn tegen lange natte en droge periodes.

Vandaar mijn vraag, minister, tegen de achtergrond van het concrete gegeven van de experimenten met peren in Ecotron in het Nationaal Park in Maasmechelen. Welke initiatieven neemt u om het gebruik van klimaatresistente teelten te stimuleren, en om daar vooral een stuk vooruit te lopen en niet te wachten tot het klimaat ons achterhaalt?

Hoe gaat u alternatieve teelten stimuleren in het nieuw gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB)? Wordt daar specifiek aandacht aan besteed?

Ten derde, voor wat betreft de aanpassing van teelten aan het klimaat: welke initiatieven zijn daarin specifiek gericht op de fruitsector? Dat is voor de regio Haspengouw uiteraard heel belangrijk.

Ik kijk uit naar uw antwoord.

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Dank u wel voor de interessante vraag, collega. We hebben een relanceplan gemaakt, Vlaamse Veerkracht, waarin in juli 2021 twee projecten goedgekeurd zijn die eigenlijk een antwoord proberen te geven op uw vraag, een project van de plantaardige praktijkcentra en een van het Instituut voor Landbouw-, Visserij- en Voedingsonderzoek (ILVO). Het globale doel is dat de land- en tuinbouw in Vlaanderen gewapend wordt tegen het veranderende klimaat. Door een slimme combinatie van teeltkeuze en teelttechniek worden de bedrijven klimaatrobuuster en zijn ze minder gevoelig aan extremen zoals droogte en hitte.

Eveneens in het kader van Vlaamse Veerkracht zullen in 2022 via de preceregelingen een aantal teelten ondersteund worden. Het gaat dan om teelten die een positieve invloed hebben op milieu, klimaat of biodiversiteit.

Ik ondersteun het demonstratieproject 'Bodemkracht: verhoogde gewasweerbaarheid bij droogte dankzij goede bodempraktijken'. Dat project brengt aan de hand van demonstraties maatregelen en producten onder de aandacht die boeren helpen om zich aan te passen aan de toegenomen en toenemende droogteproblematiek. Er is eveneens een luik van het project specifiek gewijd aan de natuurlijke droogtetolerantie van specifieke rassen. Bij de raskeuze wordt nog te weinig rekening gehouden met de factor droogte, hoewel er in sommige teelten wel degelijk onderlinge rasverschillen zijn.

Ten slotte is er de Vlaamse eiwitstrategie, die moet resulteren in een eiwitactieplan met heel concrete initiatieven rond de bevordering van duurzame lokale productie van eiwitten voor menselijke voeding en veevoeding. Deze eiwittransitie wordt verder ondersteund door een projectoproep in het kader van Vlaamse Veerkracht. Die gaat veel verder dan enkel de landbouwaspecten. Het gaat bijvoorbeeld over duurzaamheid, het opzetten van ketens, gezonde voeding en nieuwe consumptiepatronen.

Uw tweede vraag: in het ontwerp van strategisch plan voor het nieuwe GLB wordt een maatregel ontwikkeld voor het telen van gewassen met een gunstige invloed op milieu, klimaat of biodiversiteit. Het zijn teelten waarvan het potentieel nog onderbenut is, maar die wel voldoende klaar zijn voor implementatie in de praktijk. Het kan hier bijvoorbeeld gaan over de teelt van een aantal eiwithoudende gewassen zoals quinoa, soja, veldbonen en voedererwten maar ook over een aantal diepwortelende gewassen die meer droogteresistent zijn en een positieve invloed hebben op de bodemstructuur zoals hennep, koolzaad, tagetes, gele mosterd en bladrammenas.

Andere maatregelen zullen dan weer inzetten op sensibilisering in de sector. Ook via samenwerkingsvormen en innovatiepartnerschappen wordt ruimte voorzien om innovatieve ideeën tot uitvoering te brengen.

Ten slotte, uw laatste vraag. Bij de gemeenschappelijke marktordening (GMO) groenten en fruit wordt steun verleend voor beloftevolle fruitrassen. Nu worden die rassen bijvoorbeeld geselecteerd op basis van resistenties en marketing – smaak en kleur. In de toekomst kan hier ook rekening gehouden worden met de aanpassing aan klimatologische omstandigheden.

Naast de lijst met beloftevolle rassen waarvoor steun kan worden verkregen, is er ook steun voor onderzoek en ontwikkeling. Dat gebeurt nu al via de proefcentra.

In het kader van de Blue Deal tenslotte, zijn er binnen het project 'Vlaanderen waterproof' drie demoruimtes waaronder de demoruimte WaterGemeenschap in de regio Haspengouw. Hierin lopen verschillende trajecten met als doelstelling de fruittelers van Haspengouw te wapenen tegen de droogte.

Specifiek gaat het om het opzetten van een watergemeenschap voor een robuust waterbeheer; de ontwikkeling, implementatie en opvolging van innovatieve oplossingen in bodembeheer en slimme waterbuffering; demonstratie en replicatie van bodembeheermaatregelen en slimme waterbuffering.

Collega Vandenhove, ik hoop op deze wijze een voluntaristisch, positief antwoord te hebben gegeven op uw vragen.

De voorzitter: De heer Vandenhove heeft het woord.

Ludwig Vandenhove (Vooruit): Minister, dank u wel voor uw positief, voluntaristisch antwoord op mijn vraag. Ik denk dat dit inderdaad een terechte bekommernis is, dat we permanent bezig moeten zijn met bekijken hoe het klimaat evolueert en dan ook moeten zoeken naar alternatieve mogelijkheden. Ik denk trouwens dat de Ecotron in Maasmechelen een ideaal middel is – misschien ook een beetje reclame voor het Maasland – om bepaalde situaties te simuleren. Het is inderdaad goed dat de proefcentra die er zijn, daarvan gebruikmaken. In dit geval is dat pcfruit. Het lijkt me immers heel belangrijk dat we vooruitkijken en niet afwachten tot hetzij de droogte, hetzij de wateroverlast toeslaat, of misschien nog andere dingen qua temperatuur en klimaat. Daarom wilde ik vragen wat de stand van zaken is met betrekking tot de maatregelen die u tot nu toe hebt genomen, en wat u plant. Ik dank u voor uw volledige antwoord.

De voorzitter: Collega Vandenhove, dank u wel. We missen deze week natuurlijk nog het promoblokje rond Kinrooi, maar dat komt er vandaag dus niet aan.

Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Er waren eigenlijk geen specifieke bijkomende vragen. Collega Vandenhove, ik denk dat we wat dit dossier betreft aan hetzelfde zeel trekken.

De voorzitter: De heer Vandenhove heeft het woord.

Ludwig Vandenhove (Vooruit): Inderdaad. Minister, ik denk dat u gelijk hebt: niet alleen aan hetzelfde zeel, maar zelfs in dezelfde richting. Dat is dus een goede zaak.

De voorzitter: Vooruit, dus.

Ludwig Vandenhove (Vooruit): Vooruit, ja.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.